

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

41 ปี นับจากที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น เศรษฐกิจของประเทศไทยได้เติบโตอย่างรวดเร็ว หากแต่ผลประโยชน์กลับตกอยู่กับคนส่วนน้อย ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ และทิศทางการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลง ไปจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองที่ มุ่งเน้นการแข่งขัน มีความเป็นวัตถุนิยมสูงและปัญหาสังคมที่สำคัญของประเทศที่เกิดขึ้นในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ผ่านมามาก่อให้เกิดปัญหา สังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าประเวณี ปัญหาผู้ด้อยโอกาส และผู้ถูกทอดทิ้งทางสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน สังคมเป็นอย่างมาก สามารถเห็นได้จากสัดส่วนคนยากจนที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 12.96 ในปี 2544 และระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยลดลงจากลำดับที่ 59 ในปี 2538 เป็นลำดับที่ 67 จาก 174 ประเทศ ก่อนที่จะตกลงมาเป็นลำดับที่ 76 จาก 174 ประเทศ ในปี 2541 และลำดับที่ 66 จาก 162 ประเทศ ในปี 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 3) ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏขึ้นในสังคมนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะ “เด็ก” (สรานุกัทร อนุมิตีราชกิจ, 2541 : 1)

เมื่อย้อนกลับ ไปมองอดีต สภาพครอบครัวคนในสังคมส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่ อยู่ด้วยกันด้วยความรักใคร่สามัคคี ช่วยกันทำมาหากิน ตามวิถีชีวิตของสังคมเกษตรที่หล่อหลอมให้ สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ ผูกพันกันอย่างใกล้ชิด ด้อยที่ด้อยอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปสังคมเริ่มเกิดแนวคิดในการรับวัฒนธรรมชาวตะวันตกเข้ามาเพื่อให้เกิดการพัฒนาในประเทศตามลักษณะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ผลที่เกิดขึ้นทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ขุผู้คนต่างละทิ้ง ไร่ นา มาประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานต่างๆ วิถีชีวิตของคนไทยจึงค่อยๆ เริ่มเปลี่ยน ไปตามวิถีการพัฒนาประเทศ แม้สังคมเกษตรกรรมจะยังอยู่ ก็ตาม แต่คนที่หลงเหลืออยู่ในสังคมดังกล่าวกลายเป็นผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กๆ ที่คนหนุ่มสาวนำไปฝากเลี้ยง หรือคนหนุ่มสาวโยกย้ายไปตั้งหลักแหล่งทำมาหากินที่อื่นๆ ครอบครัวใหญ่กลายเป็นครอบครัวชาย และครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การให้ความเอาใจใส่กันและกันมีน้อยลงต่างคนต่างทำงาน

ต่างคนต่างเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น มีหลายครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวต่างมุ่งเน้นออกหางานทำนอกบ้านตั้งแต่อายุน้อยๆ เช่น เด็กบางคนถูกพ่อแม่ชายให้ไปทำงานที่อื่นตั้งแต่เด็กๆ ทำให้เด็กในสังคมปัจจุบันขาดความอบอุ่น ขาดการเรียนรู้ในด้านต่างๆอย่างเหมาะสม ต้องเผชิญชีวิตด้วยตนเอง ไม่รู้จักความรักความอบอุ่นที่แท้จริง เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จึงไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆด้วยตนเอง เพียงแต่ใช้ชีวิตไปวันๆเมื่อมีชีวิตครอบครัวเป็นของตนเอง ไม่รู้ว่าหน้าที่ที่แท้จริงว่าต้องทำอะไรควรจะทำอย่างไรเพราะไม่เคยได้รับมาตั้งแต่ตอนยังเด็ก สุดท้ายครอบครัวจึงล่มสลาย หรือเกิดความรุนแรงในครอบครัวไม่รู้จบสิ้น (อัญมณี สมด้ว. 2544 : 2)

ปี พ.ศ. 2540-2545 สังคมไทยเริ่มมีลักษณะการนำเสนอข่าวความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในลักษณะต่างๆให้เห็นมากมาย ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยนั้นมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กและเยาวชนตลอดเวลา และมีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของสังคม ในขณะที่เดียวกันอายุของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมกลับลดลงจนน่าวิตก ลักษณะต่างๆที่ปรากฏขึ้นเป็นเพียงบางส่วนที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาการกระทำทารุณกรรมเด็ก ในขณะที่จำนวนตัวเลขสถิติต่างๆของจำนวนเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม เป็นเพียงตัวเลขโดยประมาณเท่านั้นซึ่งอาจต่ำกว่าความเป็นจริงว่ายังคงมีเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมจำนวนมากที่ไม่ปรากฏรายงาน (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2534 : 26)

จากการสำรวจข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) พบว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 0-14 ปี จำนวนถึง 40 ล้านถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆและถูกทอดทิ้ง จากการศึกษาของสหรัฐอเมริกาพบว่าเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ 99.99% จะถูกกระทำที่ละเล็กละน้อยและมากขึ้นเรื่อยๆ (เคลินิวส์ ฉ.18647:1 พฤษจิกายน. 2543 : 26) สำหรับความรุนแรงปัญหาในประเทศไทยนั้นไม่ต่างกับปัญหาในประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและเด็กที่เป็นผู้กระทำผิดเสียเอง ดังสามารถแสดงในตารางที่ 1.1.

ตารางที่ 1.1
 สถิติการดำเนินคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้เสียหาย

ปี	เขต	ผู้เสียหาย				ความผิดเกี่ยวกับ			
		ต่ำกว่า 7 ปี	มากกว่า 7 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี	มากกว่า 14 แต่ไม่เกิน 18 ปี	รวม	เพศ	ชีวิต ร่างกาย	เสรีภาพ แรงงาน	รวม
2539	กรุงเทพฯ	28	90	105	223	163	26	34	223
	ต่างจังหวัดทั่ว	37	162	208	407	311	45	51	407
	ราชอาณาจักร	65	252	313	630	474	71	85	630
2540	กรุงเทพฯ	26	99	193	318	270	36	12	318
	ต่างจังหวัดทั่ว	35	142	222	399	359	29	11	399
	ราชอาณาจักร	61	241	415	717	629	65	23	717
2541	กรุงเทพฯ	43	150	275	469	325	105	39	469
	ต่างจังหวัดทั่ว	29	161	159	349	292	35	42	349
	ราชอาณาจักร	72	311	435	818	617	140	81	818

ที่มา : สำนักอัยการพิเศษ ฝ่ายสนทศ สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด : 2542

ปี พ.ศ.2545 มีเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ ได้เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ภาครัฐมีทั้งสิ้น 148 ราย ซึ่งยังไม่รวมภาคเอกชนและศูนย์อื่นๆที่เกี่ยวข้องในสังคม จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสังคมไทยจึงควรตระหนักปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์ของสังคมไทย ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2

จำนวนเด็กที่รับการสงเคราะห์ในองค์กรภาครัฐสาเหตุถูกละเมิดทางเพศ ปี พ.ศ.2545

สถานสงเคราะห์	สาเหตุถูกล่วงละเมิดทางเพศ
สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท	-
สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด	-
สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต	3
สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์	1
สถานสงเคราะห์บ้านสงขลา	13
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงจ.อุตรธานี	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีฯ	-
สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง	-
รวมเด็กอ่อนที่ถูกกระทำทั้งหมด	17
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ	-
สถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหाराช	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง	2
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านนครราชสีมา	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านหนองคาย	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีฯ	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายจังหวัดยะลา	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายจังหวัดนราธิวาส	-
สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่	-
สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์	28
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงจังหวัดอุตรธานี	25
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงจังหวัดสระบุรี	29
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี	41
สถานสงเคราะห์เด็กจังหวัดปัตตานี	8
ศูนย์สงเคราะห์ฯ	-
รวมเด็กโตที่ถูกกระทำทั้งสิ้น	131
ยอดเด็กรวมทั้งสิ้น	148

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเด็กและหญิง พ.ศ. 2545.

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีหน่วยงานด้านต่างๆเข้าไปเกี่ยวข้องต่อแนวทางการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) เป็นหน่วยงานหนึ่งทางภาครัฐ ที่ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้มีสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีหน้าที่ในการจัดหาสวัสดิการ ในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรม ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 18 ปีรวมทั้งการติดตามสอดส่องดูแลตำรวจเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยกถูกเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ขอดทาน ประพฤติคนไม่เหมาะสมแก่วัยทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาที่พบ พร้อมทั้งหาแนวทางในการบำบัดและแก้ไข จนสามารถพัฒนาและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ป.ว. 294 ให้มีนักสังคมสงเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นบุคลากรทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาซึ่งในแต่ละวันนักสังคมสงเคราะห์และบุคลากรทางการแพทย์รวมถึงครูที่สอนเด็กในวัยต่างๆ มักต้องพบกับครอบครัวที่ให้การดูแลเด็กอย่างไม่เหมาะสมเด็กๆต้องถูกละเลยปล่อยปละละเลยถูกทารุณกรรมทางจิตใจทางร่างกาย รวมถึงการถูกล่วงเกินทางเพศในระดับของความรุนแรงและรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้เด็กบางกลุ่มยังต้องเผชิญกับสภาวะสงครามหรือความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ เด็กต้องใช้ความสามารถเท่าที่ตนมีอยู่ในการจัดการกับปัญหาเพื่อเอาตัวรอด ท่ามกลางความสับสน ความวุ่นวายในแต่ละวัน การขาดความปลอดภัย การถูกละเลย การถูกทอดทิ้ง ตลอดจนการถูกผู้ใหญ่เอาใจเปรียบ ในขณะที่เด็กกับผู้ใหญ่ต้องแบกรับความขัดแย้งของตนเอง และวิกฤตการณ์ต่างๆตลอดจนความต้องการของคนที่ไม่ได้รับการตอบสนอง นักสังคมสงเคราะห์ต้องพบกับปัญหาหลายประเภท เพื่อพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงความร้ายแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเด็ก โดยเฉพาะในกรณีของ “เด็กถูกล่วงเกินทางเพศ” พฤติกรรมของเด็กจะมีลักษณะพยายามปกปิด ส่งผลให้กระบวนการทำงานขาดความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นความเจ็บปวดที่ทำนายของนักวิชาชีพที่ต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ปัญหาที่เด็กต้องทุกข์ทรมาน สิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงทางจิตใจต่อนักสังคมสงเคราะห์หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง มักก่อให้เกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง อาจทำให้นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องต้องปิดหูปิดตาเสียแทนที่จะยอมรับรู้ระดับและขอบเขตของการทำร้ายเด็กดังกล่าวแต่การที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องไม่เผชิญกับความเป็นจริงนั้นอาจทำให้รู้สึกดีขึ้นบ้างเล็กน้อยแต่ผลที่เกิดตามมาคือ ทำให้เด็กหรือผู้ปกครองต้องเดือดร้อนมากขึ้น ในขณะที่เริ่มมีความเข้าใจในลักษณะของปัญหายังผลที่ตามมาของการเลี้ยงดูหรือการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็กเพิ่มมากขึ้น

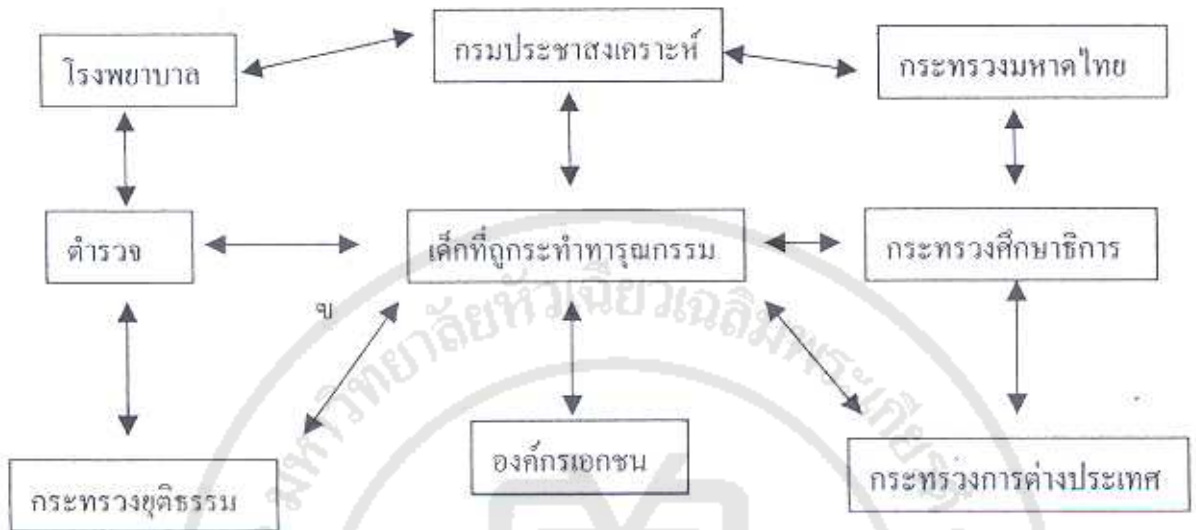
ดังนั้น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา บุคลากรทางการแพทย์ หรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านเด็กตามองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน จึงมีบทบาทสำคัญในด้านการให้ความช่วยเหลือปกป้องและคุ้มครองดูแลเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศดังกล่าว ทำให้เป็นที่น่าเสียดายว่าบุคลากรหรือนักวิชาชีพเหล่านี้มีทัศนคติในการมองถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กอย่างไร มีเทคนิค รูปแบบและวิธีการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ตลอดจนพบปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนากระบวนการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

รูปแบบการปฏิบัติงานจึงเป็นรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ที่ได้รับการยอมรับและนำรูปแบบการปฏิบัติงานดังกล่าวมาใช้มากขึ้นในหน่วยงานที่ให้บริการสังคมเช่น โรงพยาบาล คลินิกยาเสพติด โรงเรียน มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ แนวโน้มของการทำงานสหวิชาชีพได้ขยายรูปแบบเพิ่มขึ้นเกือบทุกหน่วยงานที่มีให้บริการด้านสวัสดิการสังคม และในฐานะองค์กรภาครัฐที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในด้านสวัสดิการสังคมเป็นจำนวนมาก เช่น สถานสงเคราะห์เด็กซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการสังคมสงเคราะห์โดยตรงแก่เด็กที่ถูกทอดทิ้ง กำพร้า ยากจน ขาดผู้อุปการะเร่ร่อน ขอดทาน หรือเด็กที่ประสบปัญหาถูกทารุณกรรมทางเพศ เป็นต้น แต่จากการปฏิบัติงานดังกล่าวที่ผ่านมาเป็นที่ตระหนักได้ว่า วิชาชีพสังคมสงเคราะห์เพียงวิชาชีพเดียวไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานได้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถให้บริการตอบสนองแก่กลุ่มเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศที่มีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี จึงมีอาจปฏิเสธได้ว่ารูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยวิชาชีพหลายสาขา ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล ตำรวจ อัยการ ฯลฯ ที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และความชำนาญเฉพาะด้านสามารถให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพสามารถทำให้เห็นถึงภาพรวมขององค์กรที่เกี่ยวข้องในด้านภาพรวมขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมเพศ มีลักษณะการประสานงานเป็นสหวิชาชีพ หรือหลายสาขาวิชาชีพจากหลายองค์กร โดยมีบุคลากรที่เป็นทีมวิชาชีพหลายวิชาชีพเข้ามาช่วยเหลือและปฏิบัติงานร่วมกันมากกว่า 1 วิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วิสา เบ็ญจะมโน (2539 : 169) ที่ว่าการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมต้องมีการประสานงานร่วมกับส่วนต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานที่ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกกระทำซ้ำอีก(วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. 2544 : 13) ดังแสดงให้เห็นในแผนภูมิที่ 1.1

แผนภูมิที่ 1.1

ภาพรวมขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม

ที่มา: ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร, 2535: 67.

จึงอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพโดยมีนักวิชาชีพสาขาต่างๆ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ มีลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมนี้ ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ทำให้เด็กที่ถูกกระทำได้รับประโยชน์มากที่สุด

1.2 มุมเหตุของใจในการศึกษา

จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ที่กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กนั้น ได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมพบว่า การดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และการสนับสนุนจากองค์กรภาคอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามาให้ความช่วยเหลือกัน เช่น สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก(กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก(เดิม)ประสานกับโรงพยาบาล สถานีตำรวจ สำนักงานอัยการสูงสุด รวมไปถึงการประสานงานกับ

องค์กรเอกชนในเรื่องการขอความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม รูปแบบการให้ความช่วยเหลือแบบการประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันนั้น ต่างมีการประสานงานเพียงด้านข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยนความรู้ บุคลากร ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งบางครั้งมักเป็นไปตามกฎเกณฑ์และระเบียบของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการสื่อสารทางเดียว โดยมีลักษณะเพียงขอความร่วมมือชั่วคราวหรือการเอื้อเพื่อวิทยากร เครื่องมือครอบคลุมไปถึงสถานที่หรือเงินทุนสนับสนุนบางส่วนเท่านั้น

ดังนั้นจึงเกิดผลกระทบต่อแนวทางการดำเนินงานการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม ซึ่งรวมถึงปัญหาจากบุคลากรหรือนักวิชาชีพที่มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน แต่ในขณะที่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมกลับมีแนวโน้มที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่พบทั้งในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงองค์กรต่างๆ ในการให้บริการหรือการให้ความช่วยเหลือจึงได้มีลักษณะล่าช้า ลุเลไม่ทั่วถึง อีกทั้งแนวทางในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น มีความยากลำบาก โดยเฉพาะการที่จะคลี่คลายปัญหาสภาพทางจิตใจของเด็กที่ถูกกระทำ เนื่องจากมีบางรายที่ถูกกระทำมานาน ส่งผลให้การให้ความช่วยเหลือต้องใช้ระยะเวลาบำบัดฟื้นฟูยาวนาน ทั้งยังพบกับปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายด้าน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ พยาบาล รวมไปถึงนักจิตวิทยา(จิตแพทย์) ที่อาจไม่เข้าใจคือสภาพปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กไม่ทันท่วงที

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศซึ่งเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน การให้ความช่วยเหลือแบบสหวิชาชีพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือมีส่วนร่วมบูรณาการภาวะวิกฤตได้ ความหนักการแล้วหากยังรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการกอง หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของเด็ก เพื่อนำเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กมาเป็นข้อเรียกร้องที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างขององค์กร แผนงาน งบประมาณ โครงการต่างๆ ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายในระดับสูงต่อไป

ผู้ศึกษาจึงได้ตระหนักว่าการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพร้อมด้านบุคลากร การประสานงาน การร่วมมือ รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย รวมถึงมีวิธีการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน กล่าวคือ การยึดถือและคำนึงถึงประโยชน์ และสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศเป็นหลักในการปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มประชากรแบบเจาะจงที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศเท่านั้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล โดยได้กำหนดขอบข่ายในการศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะความสำคัญได้ดังนี้

1. ขอบข่ายกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ วิชาชีพละ 2 คน ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตำรวจ และอัยการ จำนวน 12 คน โดยทำการสอบถามนักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานภาคเอกชนจำนวน 3 แห่งด้วยกันคือ มูลนิธิคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสหทัยมูลนิธิ ลักษณะในการสอบถามมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้การสัมภาษณ์ว่าต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ จึงจะสามารถทำการสัมภาษณ์เพื่อทำการศึกษาต่อไปได้

2. ขอบข่ายด้านเนื้อหาประกอบไปด้วย

- 2.1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรการทางด้านกฎหมาย

- 2.2. แนวทางการปฏิบัติงานสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

- 2.3. ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

1.5 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

สหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มวิชาชีพต่างๆตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไปที่ได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ (แนวคิด ทฤษฎี) เจตคติหรือทัศนคติ และทักษะ (เทคนิค ยุทธศาสตร์ การใช้เครื่องมือ) เฉพาะด้านของคนที่แตกต่างกัน มีการแบ่งงานกันทำแต่ละด้านอย่างมีระบบระเบียบในปัญหาเดียวกันแต่ละฝ่ายจะปฏิบัติงานโดยอาศัยความชำนาญ และปฏิภาณของตนเอง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน มีการประชุมปรึกษากัน รับผิดชอบร่วมกันเป็นคณะ เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สหวิชาชีพหมายถึง วิชาชีพแขนงสาขาต่างๆตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไปได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะความรู้ มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือ โดยการนำแนวความคิดที่แตกต่างกันมาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบระเบียบ มีลักษณะการประสานงานและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันต่อเนื่องเป็นระยะอย่างชัดเจน เพื่อบำรุงการแก้ไขปัญหาร่วมกันตามเป้าหมายที่ต้องการ

ทีมสหวิชาชีพ หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานในปัญหาเดียวกันอย่างใกล้ชิดระหว่างแขนงวิชาต่างๆ หรือวิชาชีพต่างๆกัน ตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไป เป็นการทำงานเป็นคณะ ทีม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การผสมผสานระหว่างแนวความคิด หลักการวิธีการ กระบวนการและวิธีดำเนินงานระหว่างกันและกันจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทีมสหวิชาชีพ หมายถึง การปฏิบัติงานภายใต้นักวิชาชีพสาขาต่างๆที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแต่ละคนและได้ปฏิบัติงานลงหน้าที่เฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความรู้และทักษะที่แตกต่างกันมาร่วมมือกัน เพื่อกำหนดหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงมีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำ การมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติไปตามสถานภาพนั้นเมื่อบุคคลมีบทบาทย่อมจะมีหน้าที่ควบคู่กันไป อาทิ เมื่อมีบทบาทเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ย่อมมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือ ทำหน้าที่ในการบำบัด แก้ไข ป้องกันปัญหา พื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาผู้รับบริการ หรือเมื่อมีบทบาทเป็นครู ย่อมมีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักศึกษา ฯลฯ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ บทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกภายนอกอย่างแน่นอนตามกฎที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น อาจเป็นบทบาทที่ตนเองรู้จักจากตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะบทบาทต่างๆที่แสดงออกทางพฤติกรรมนั้นเกิดจากความคาดหวังของตนเองตามสถานการณ์ต่างๆในสังคม

การคุ้มครองสิทธิเด็ก หมายถึง การที่เด็กจะได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายเมื่อเด็กถูกระงับทำทารุณกรรมจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่น

เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ หมายถึง เด็ก (อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงสิบแปดปี) ที่ถูกบิดา มารดา ซึ่งอยู่ในความปกครองดูแลของตน ด้วยวิธีผิดธรรมชาติ หรือโดยใช้อารมณ์หรือด้วยความโกรธแค้นจนเป็นเหตุให้เด็กนั้นได้รับอันตรายด้านร่างกายและด้านจิตใจ รวมถึงการประทุติพิศัลทางเพศกับเด็ก

การศึกษาครั้งนี้เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ หมายถึง เด็ก (อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงสิบแปดปี) ที่ถูกบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือผู้ดูแลเด็ก กระทำล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก อันส่งผลให้เด็กได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม โดยเด็กจะยินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตาม

การประสานงาน หมายถึง การประสานงานระหว่างองค์กร หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน ในที่นี้หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในระบบการทำงานและสามารถลดความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้าน การติดต่อ การกำหนดบทบาทภาระหน้าที่ การจัดตั้งคณะกรรมการกลาง การประชุม และการประชาสัมพันธ์

การประสานงานระหว่างองค์กร หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมร่วมกันเพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ การประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลง การประสานความสัมพันธ์ และประสานงานโดยกิจกรรมหรืองาน

ปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานระหว่างองค์กร หมายถึง ปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆที่ไม่สามารถทำให้การประสานงานระหว่างองค์กรที่ปฏิบัติงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงาน องค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยให้การสงเคราะห์ ให้บริการ ช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ซึ่งจัดระบบดำเนินการให้บริการตามนโยบายของรัฐ อยู่ภายใต้ตัวบทกฎหมาย หรือระเบียบทางราชการ โดยได้รับเงินงบประมาณแผ่นดินในการดำเนินการ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ
2. ได้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ
3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแนวทางการปรับปรุงงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศและผู้ที่เกี่ยวข้องกันไว้ต่อไป

